

ХІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА УЧНІВСЬКА ОЛІМПІАДА
ЮНИХ ІСТОРИКІВ
ЗАВДАННЯ
8 КЛАС

Теоретичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. Михайло Грушевський вважав, що «часи Володимира були кульмінаційною точкою процесу побудови, завершення, так би мовити, механічної еволюції процесу творення давньої Руської, київської держави». Чи згодні ви із цією думкою? Свої міркування викладіть у формі розширеного плану. У вступній частині зазначте, на які історичні джерела ви спираєтесь.

Кількість балів — 25.

2. У цьому році минає 360 років від початку Визвольної війни українського народу середини XVII ст., яку очолив Богдан Хмельницький. Як неординарна особистість, він дістав неоднозначну оцінку в нашій історії. Для М.Грушевського це був великий діяч, людина, котра дійсно володіла чудовими можливостями й здібностями, але «політик слабкий, що керував козацькою державою не дуже мудро». Історик Б-Антонович писав, що гетьман не мав політичного виховання і був сином свого часу, свого народу. Сучасний історик В.Смолій називає його «творцем Української держави». А в чому ви вбачаєте значення особистості Б.Хмельницького для історичного розвитку України? Аргументуйте свої міркування.

Кількість балів — 25.

3. Напишіть листа від імені однієї з перелічених історичних осіб: Христофора Колумба, Генріха IV Бурбона, Єлизавети I Тюдор, Альбрехта Валленштейна. У листі необхідно: а) охарактеризувати історичну епоху, коли жили відправник листа і його адресат; б) описати конкретну історичну подію, учасником якої була обрана історична особа (вказуючи дати, прізвища, географічні назви та інший фактичний матеріал); в) сформулювати питання до одержувача листа, що безпосередньо стосуються історичних подій, учасником чи очевидцем яких він міг бути.

Кількість балів — 25.

4. Сформулюйте основні положення (тези) розповіді «Московська держава в XVI—на початку XVII ст.». При цьому використайте подані слова і словосполучення:

земський собор, опричнина, вотчина, помістя, експансія, прикази, «урочні роки», «семибо-ярщина», самозванство, копійка.

Кількість балів — 25.

Практичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. Подано фрагменти трьох польсько-литовських уній. Укажіть назви цих уній (за місцем і роком їх укладення).

1. «...крім того, ми, Олександр, по-іншому Вітольд, за згодою найяснішого князя пана, короля польського Владислава, нашого найдорожчого брата, беремо до гербів і шляхетсько-

го звання Королівства Польського разом з усіма, які є їхніми нащадками, прийняли їх до братерських союзів...»

2. «...тоді пан Ягайло з усіма своїми братами, ще не хрещеними, родичами, шляхтою, підданими великими і малими, які живуть на його землі, католицьку віру святої римської церкви прийняти хоче, прагне і має бажання. [...] На завершення також названий князь

Ягайло звелів свої землі — Литву і Русь — до корони Королівства Польського приєднати».

3. «...Корона і Велике князівство Литовське є неподільним тілом, а також нероздільним, а єдиною спільною Річчю Посполитою, яка з двох держав і народів один народ утворила і поєднала».

Кількість балів — 6.

2. Заповніть таблицю. З поданого нижче переліку подій всесвітньої історії та історії України впишіть у відповідні стовпчики ті, які відбулися в один рік:

Події всесвітньої історії	Рік	Події історії України
	1566	
	1572	
	1588	
	1620	
	1648	
	1649	
	1654	

1. Перемоги українських військ на Жовтих Водах і під Пилявцями. 2. Початок революції в Нідерландах. 3. Переяславська рада, «Березневі статті». 4. Церковна реформа патріарха Никона в Росії. Початок церковного розколу. 5. Вестфальський мир. Завершення Тридцятилітньої війни. 6. «Варфоломійська ніч». 7. Формування козацького реєстрового війська для охорони південних кордонів Речі Посполитої. 8. Прийняття Другого (або другої редакції) Литовського статуту. 9. Страта англійського короля Карла I. 10. Зборівська битва. Підписання Зборівського миру. 11. Берестейська церковна унія. 12. Нантський едикт Генріха IV Бурбона. 13. Грюнвальдська битва. 14. Загибель «непереможної армади». 15. Прийняття Першого (або першої редакції) Литовського статуту. 16. Розгром чехів-протестантів під Білою Горою біля Праги імператорськими військами і Католицькою лігою. 17. Прийняття Третього (або третьої редакції) Литовського статуту. 18. Битва між польським і турецько-татарським військами під Цецорою.

Кількість балів — 14.

3. Розв'яжіть задачі, давши короткі відповіді на запитання.

1. Як ви вважаєте, зростання міст у Київській Русі — це причина роздробленості чи її наслідок? Чи, може, це явище взагалі не пов'язане з роздробленістю? Свою відповідь обґрунтуйте.

2. Попри те, що основну масу населення в Новгороді склали ремісники і торговці, влада належала боярам-землевласникам, вотчини яких знаходились у межах Новгородської землі й поза нею — у Заволоччі, на Двіні. Як ви поясните цей факт?

3. Чим було полювання в житті середньовічних феодалів: розвагою чи життєвою необхідністю? Свою відповідь обґрунтуйте.

4. Чому Італія, в якій раніше ніж в інших країнах з'явилися парости нового, буржуазного ладу, в XVI ст. за своїм розвитком відстала від Нідерландів та Англії?

5. Які привілеї перед іншими воїнами-османами мали яничари?

6. XIV—XVI ст. називають епохою Відродження в культурному житті європейських народів. Чи риси цієї епохи властиві культурі України першої половини XVII ст.? Свою відповідь обґрунтуйте.

7. Чи можна вважати римських весталок черницями в сучасному значенні цього слова? Свою відповідь обґрунтуйте.

Кількість балів — 21.

4. Складіть генеалогічну таблицю, використовуючи всі перелічені імена.

Ярослав Мудрий, Володимир Великий, Володимир Мономах, Святослав Ігоревич, Доброніга (Марія), Андрій Боголюбський, Святополк Окаянний, Всеволод Ярославич, Ірина (Інгігерда), Юрій Долгорукий.

Кількість балів — 15.

5. Яке поняття чи термін є зайвим у цьому разі? Чому це слово зайве? Дайте визначення цього терміна чи поняття.

1. Буржуазія, натуральне господарство, наймані робітники, мануфактура, товарне виробництво.

2. Архонти, ареопаг, тріумвірат остракізм.

3. Магістрат, магдебурзьке право, бургмістр, ставропігія, ратуша, лавники.

4. Мінезінгери, трувер, катари, трубадури.

5. Полюддя, тіун, віче, ясир, верв.

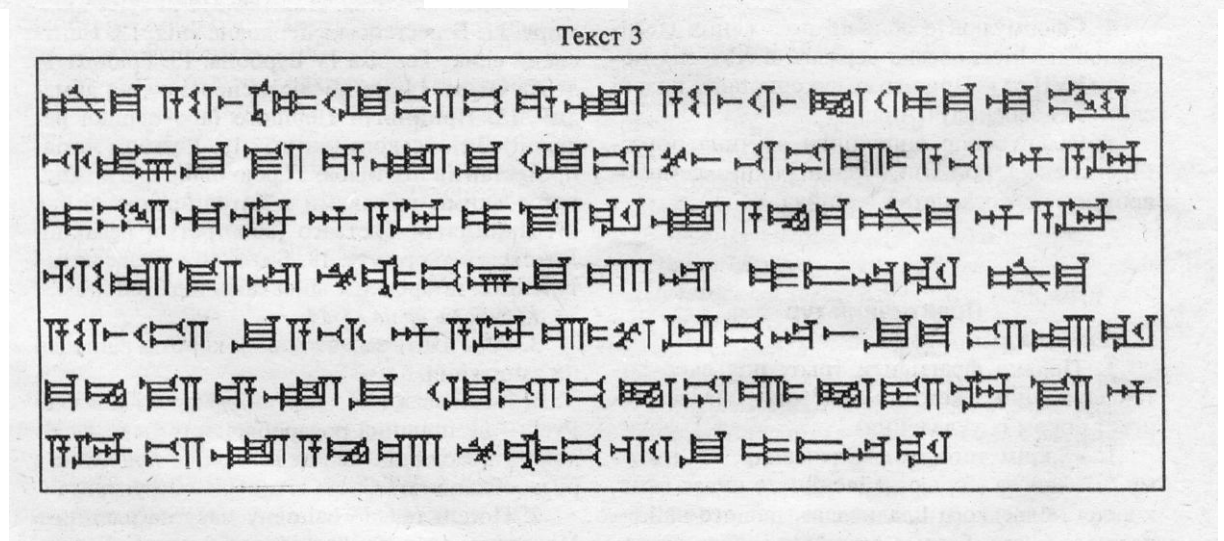
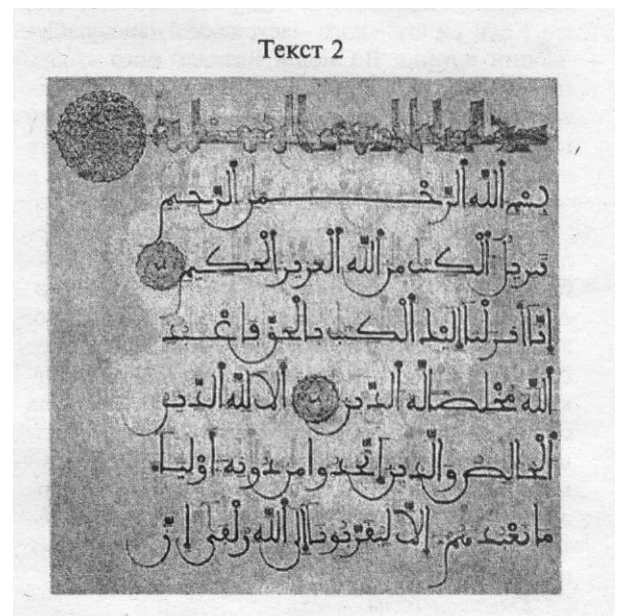
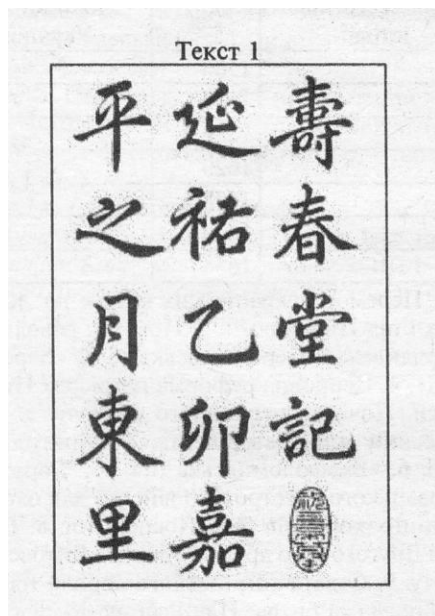
6. Кошовий отаман, писар, суддя, джура, осавул.

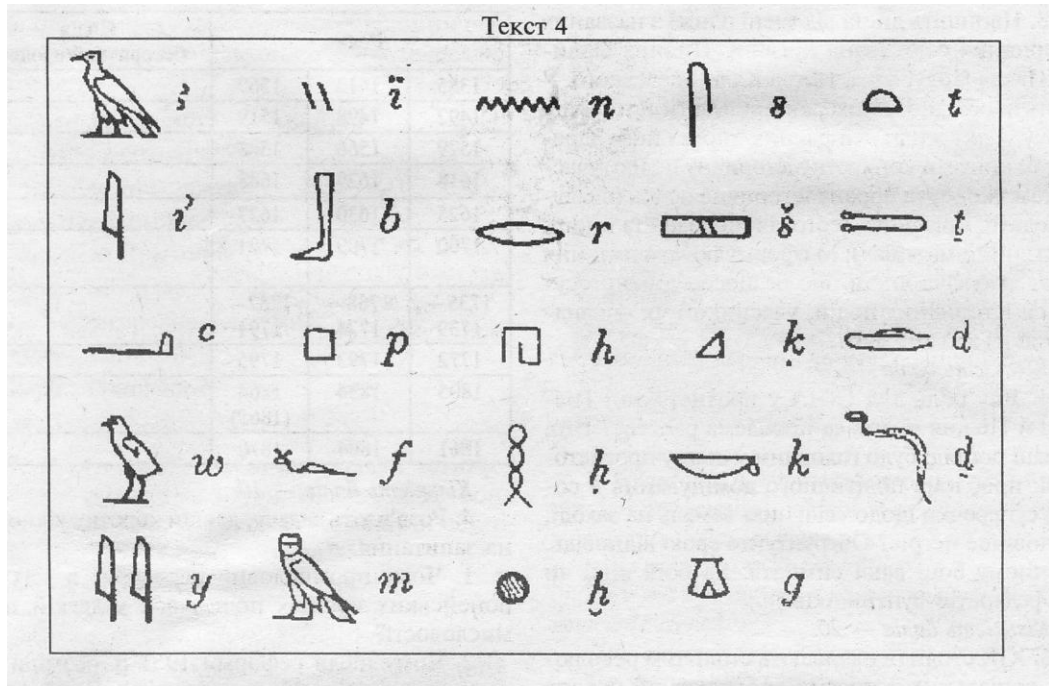
7. Коран, мечеть, хіджра, апостоли, халіф.

Кількість балів — 14.

6. Перед вами шість текстів. Укажіть, які типи письма використані для їх написання.

Кількість балів — 12.

7. На контурній карті, використовуючи різні види штрихування, позначте: а) територію Польського королівства до 1569 р.; б) територію Великого князівства Литовського до 1569 р.; в) територію держав, залежних від Османської імперії; г) територію історико-географічного регіону Буковина. Позначте кордони Речі Посполитої станом на 1569 р. Підпишіть назви центрів Подільського, Волинського і Руського воєводств та фортеці Хотин.

Кількість балів — 18.

**ХІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА УЧНІВСЬКА ОЛІМПІАДА
ЮНИХ ІСТОРИКІВ
ЗАВДАННЯ
9 КЛАС**

Теоретичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. Поміркуйте, чому саме історія та література відігравали найважливішу роль у формуванні української національної свідомості в першій половині ХІХ ст.

Кількість балів — 20.

2. Серед селянських ватажків в історії України виділяються Устим Кармелюк і Лук'ян Кобилиця. Спробуйте порівняти ці неординарні постаті.

Кількість балів — 20.

3. Напишіть листа від імені однієї з названих історичних осіб: Івана Мазепи, Пилипа Орлика, Павла Полуботка, Петра Калнишевського. У листі необхідно: а) охарактеризувати історичну епоху, в яку жили відправник листа і його адресат; б) описати конкретну історичну подію, учасником якої була обрана історична особа (вказуючи дати, прізвища, географічні назви та інший фактичний матеріал); в) сформулювати питання до одержувача листа, що безпосередньо стосуються історичних подій, учасником чи очевидцем яких він міг бути.

Кількість балів — 20.

4. Яку роль для США у протистоянні Півночі й Півдня відіграла проблема рабства? Що, на ваш погляд, було головним у цьому протистоянні: проблема політичного домінування в союзі; суперечки щодо «вільних» земель на заході; становище нефів? Обґрунтуйте свою відповідь. На чиєму боці ваші симпатії: на боці янки чи конфедератів-бунтівників?

Кількість балів — 20.

5. ХІХ століття називають століттям революцій, соціальних потрясінь. Абсолютний рекорд належить Іспанії — шість революцій упродовж одного століття. У Франції їх було три. У 1848— 1849 рр. могутня хвиля революцій прокотилась майже по всіх європейських країнах і зупинилась біля кордонів Російської імперії. Чи були неминучими ці радикальні виступи? Сприяли вони реальним соціальним перетворенням чи гальмували їх? Чому Англії вдалося у ХІХ ст. уникнути революції? Висловіть свою думку про роль революцій в історії ХІХ ст.

Кількість балів — 20.

Практичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. В історичній лексиці є слова і словосполучення, утворені від імен та прізвищ діячів, котрі з різних причин увійшли у світову історію. Перед вами імена і прізвища чотирьох таких діячів. Вкажіть: а) ким був кожен з них; б) слово або словосполучення, утворене від його імені або прізвища; в) коротке тлумачення цього слова або словосполучення; період, коли з'явилося це слово або словосполучення.

Жан Кальвін.

Наполеон Бонапарт.

П'єр Вальдо.

Ян Гус.

Кількість балів — 12.

2. Назвіть авторів наведених нижче історичних праць. Дайте характеристику однієї з праць за схемою: а) час написання твору; б) короткий зміст; в) значення для сучасників і нащадків.

1. «Повчання дітям».
2. «Пакти і конституції законів і вольностей Війська Запорозького».
3. «Книга буття українського народу».
4. «Історія Русів».

Кількість балів — 12.

3. Знайдіть зв'язок між наведеними датами, визначивши подію або історичний процес, що їх об'єднує:

Роки			Подія (історичний процес)
1385	1413	1569	
1492	1498	1519	
1529	1566	1588	
1618	1629	1648	
1625	1630	1637	
1700	1709	1721	
1735-1739	1768-1774	1787-1791	
1772	1793	1795	
1805	1834	1864 (1865)	
1861	1864	1870	

Кількість балів — 10.

4. Розв'яжіть задачу, давши коротку відповідь на запитання.

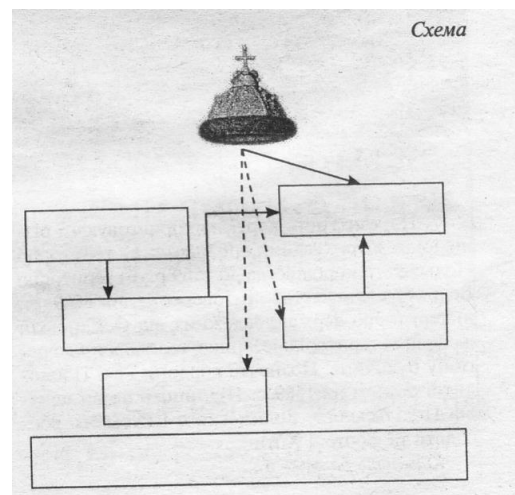
1. Чому промисловий переворот в усіх європейських країнах починався у легкій промисловості?
2. Чому після реформи 1961 р. розміри селянських наділів у Наддніпрянській Україні скоротились на 15—20%?
3. Чому коли з кінця ХІХ ст. із західноукраїнських земель розпочалася трудова еміграція українців за океан, подібного процесу не спостерігалось у Наддніпрянській Україні?
4. Чому в першій половині ХІХ ст. рушійною силою національно-визвольного руху в Західній Україні були священики Української греко-ка-толицької церкви?
5. Чому південноукраїнські землі набули особливого значення для російського уряду в першій половині ХІХ ст.?
6. Чому було ліквідовано Запорозьку Січ?

Кількість балів — 12.

5. Заповніть схему «Державна влада в Московії у ХVІІ ст.», використавши такі терміни і поняття:

боярська дума, церковний собор, народ, патріарх, земський собор, прикази, цар:

Кількість балів — 7.

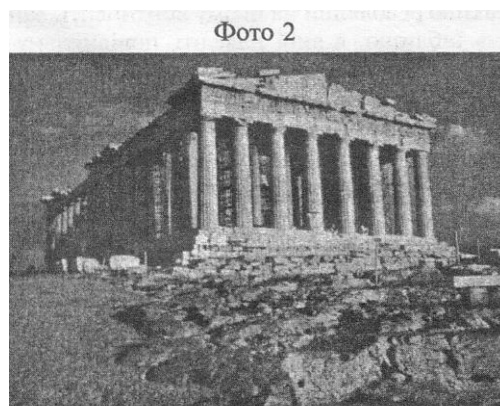
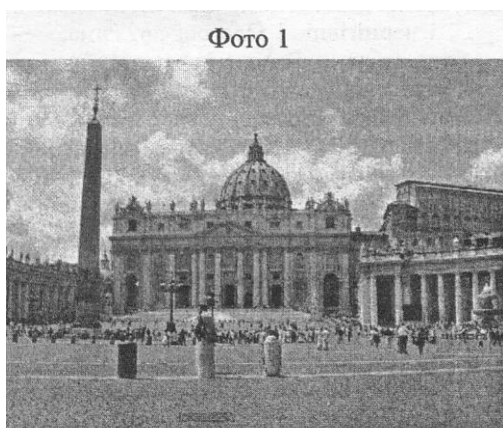
6. Дайте стислу характеристику відомим постатям в історії української культури, переліченим нижче:

Семен Гулак-Артемівський; Дмитро Бортнянський; Михайло Максимович; Микола Пимоненко; Михайло Драгоманов; Петро Могила; Іван Григорович-Барський; Микола Лисенко; Борис Грінченко.

Кількість балів — 9.

7. Перед вами сучасні фотографії чотирьох пам'яток світової культури. Назвіть їх. Де вони знаходяться (місто, країна)? Коли були збудовані? Яке було їх призначення?

Кількість балів — 16.

8. У випущеній напередодні Великої французької революції брошурі абат Сійєс сформулював три питання і дав відповіді на них:

«Що таке третій стан ? Все.

Чим він був до цього часу у політичному відношенні? Нічим.

Чим він хоче бути ? Чим-небудь».

Як ви розумієте ці слова?

Кількість балів — 10.

9. Надпишіть на карті назви українських губерній і губернських міст у складі Російської імперії. Вкажіть під картою, які генерал-губернаторства існували на українських землях упродовж XIX ст. та які губернії входили до їх складу.

Кількість балів — 12.

**ХІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА УЧНІВСЬКА ОЛІМПІАДА
ЮНИХ ІСТОРИКІВ
ЗАВДАННЯ
10 КЛАС**

Теоретичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. Англійський історик Норман Дейвіс якось зауважив: «Європейські імперії до своєї загибелі поспішали на потягах». Наскільки виправданим видається вам це твердження? Змодельуйте ситуацію у світі на початку ХХ ст. за умови відсутності залізниць.

Кількість балів — 20.

2. Вас запрошено до участі в конференції «УРСР в умовах «договірної федерації»: реальний суверенітет чи ілюзорна самостійність?». Підготуйте тези свого майбутнього виступу.

Кількість балів — 20.

3. Згідно з теорією держави давньогрецького філософа Платона, створеною ще в IV ст. до Р. Х., ідеальною є та держава, на чолі якої стоїть правитель-мудрець. Про одного з правителів ХХ століття, філософа-позитивіста релігійно-етичного спрямування Томаша Масарика автор концепції «відкритого суспільства» Карл Поппер сказав: «Чехословаччина Масарика була найвід-критішим серед усіх суспільств, не виключаючи й розвиненої частини Європи». Складіть політичний портрет Томаша Масарика, вписавши його в контекст міжвоєнної доби.

Кількість балів — 20.

4. Григор'єв-Наш (Никифор Григорієв), автор підручника з історії України, за яким навчали дітей в українських школах у 1918—1919 рр., виділив у ньому такі хронологічно-тематичні періоди: доісторичний та княжий часи, татарщина, польщина, козаччина взагалі, Хмельниччина, гайдамаччина, панщина, чумаччина.

Матвій Яворський, автор першого радянського підручника з історії України, яким школярі в УСРР користувалися впродовж 1920—початку 1930-х рр., поділив його на чотири частини: феодальне суспільство з натуральним господарством; дворянсько-кріпацька суспільність; капіталістично-промислова суспільність; велика революція.

Порівняйте зміст цих підручників з побудовою книг, за якими вивчається історія України в сучасній школі. Сформулюйте висновки, яких ви дійшли в ході порівняння.

Кількість балів — 20.

5. Однією з найпомітніших історико-архі-тектурних прикмет Чернівців є відома «шіфа» — будинок-символ у формі корабля, на якому каштаном був німець-протестант, боцманами — поляки-католики, веслярами працювали православні українці та румуни, а пасажирами були іудеї. У короткому есе з історії Північної Буковини поміркуйте про вмотивованість такого погляду на її минуле.

Кількість балів — 20.

Практичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. До вашої уваги — віртуальна історична гра «Перенесення в часі». Відновіть пропущені висловлювання, встановіть їх авторство і сучасне тлумачення (для кожного випадку). Наведіть приклади з новітньої історії, які, на вашу думку, найточніше відповідають характеру кожної з розглянутих ситуацій давньої історії.

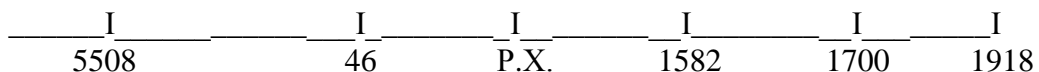
1. Історик Плутарх розповідає, як одна спартанка, проводжаючи сина у бій, подала йому щит зі словами:

2. Чий і який вигук пов'язують із визначенням кількості золота і срібла, з якого було зроблено корону царя Гієрона?
3. Римський сенатор Катон Старший кожну свою промову, про що б в ній не йшлося, закінчував словами:
4. Хто й коли сказав: «Жереб кинуто!»?
5. Римський оратор і державний діяч Цицерон в одній зі своїх філіппік попередив римлян про небезпеку повалення республіки словами:
6. Які слова наводить Гай Светоній Транк-вілл у «Життєписах дванадцяти цезарів», розповідаючи про вітання імператора Клавдія раба-ми-гладіаторами, які направлялися на морський бій, влаштований з приводу закінчення спорудження каналу для спуску води з Фуцинського озера в річку Ліріс?
7. Ватажок галлів Бренн, отримуючи від римлян викуп — тисячу фунтів золота, поклав свій меч на терези з гирями зі словами:
8. Кому належать слова з першої промови змовника Катиліни: «О часи! О звичаї! Сенат це розуміє, консул бачить, а це ось (Катиліна) все-таки живе...»?
- Кількість балів — 12.*

2. Прочитайте літописний текст, вставте пропущені слова, знайдіть і виправте помилки, перейдіть на сучасне літочислення. Визначте, про яку подію йдеться. Як підказку для її датування використайте лінію часу, поясніть нанесені на ній символи.

* * *

Узятий же був Київ у рік 6677 місяця березня у дванадцятий день, у середу другої неділі посту. І грабували вони два дні увесь город — Подолля, і Гору, і монастирі, і Софію, і Михайлівську Богородицю. І не було помилування нікому і нізвідки: церкви горіли, християн убивали, а других в'язали, жінок вели в полон, силоміць розлучаючи із мужами їхніми, діти ридали, дивлячись на матерів своїх. І взяли вони майна без міри — і церкви оголити від статуй, і книг, і риз, і дзвони познімали всі ці смольняни, і __, і чернігівці. І Олегові дружина, — і всі __ було забрано. Запалений навіть був монастир Почаївський святої Богородиці поганими, але Бог молитвами святої Богородиці оберіг його од такої біди. І був у Києві серед усіх людей стогін, і туга, і скорбота невтишима, і сльози безпрестаннії. Се ж усе вдіялося за гріхи наші.

Кількість балів — 13.

3. Історію Азії другої половини XIX—початку XX ст. дослідники часто розглядають у форматі пробудження, яке спричинило ланцюгову реакцію революцій на цьому континенті. Заповніть таблицю, в якій наведіть порівняльну характеристику цих революцій:

Параметри	Мейдзі ісін	Молодотурецька	Перська	Сінхайська
Пояснення назви				
Хронологічні рамки				
Характер				
Результати				
Спільне				
Особливе				

Кількість балів — 14.

4. Визначте, які саме з документів періоду Української революції 1917—1921 рр. починалися наступними зверненнями. Свій вибір поясніть.

1. «Громадяне землі української!»
 2. «Народе України!»
 3. «Народе Український і всі народи України!»
 4. «Народе Український! Народе селян, робітників, трудящого люду!»
- Кількість балів — 8.*

5. Ідентифікуйте за допомогою термінів, що увійшли до історичного словника, вказані міжнародні ініціативи. Назвіть авторів цих проєктів. Знайдіть обставину, яка об'єднує названих вами осіб.

1. Репараційний план для Німеччини, який передбачав надання їй позик і кредитів для відновлення економіки, розроблений міжнародним комітетом експертів.
2. Договір про відмову від війни як знаряддя міжнародної політики.
3. Тимчасові посвідчення особи, введені для апатридів і біженців Лігою Націй.
4. Антивоєнний договір про ненапад і примирення, який встановлював принцип урегулювання суперечок і розбіжностей «лише з допомогою мирних засобів».
5. Надання допомоги постраждалим від голоду 1921-1923 рр. у СРСР. *Кількість балів — 7.*

6. Установіть події, які відповідають наведеним датам. Класифікуйте ці події за тематичними рядами, давши їм назви.

- 6 квітня 1917 р.
 - 25—26 жовтня 1917 р.
 - 5-6 січня 1918 р.
 - 8 січня 1918 р.
 - 5 вересня 1918 р.
 - 31 липня 1919 р.
 - 30 грудня 1922 р.
 - 8—9 листопада 1923 р.
 - 12—14 травня 1926 р.
 - 6 січня 1929 р.
 - 24 жовтня 1929 р.
 - 30 січня 1933 р.
 - 4 березня 1933 р.
 - 19 травня 1934 р.
 - 9—10 листопада 1939 р.
 - 6 вересня 1940 р.
- Кількість балів — 10.*

7. З'ясуйте, які з наведених визначень історичних явищ є правильними. У разі хибності якогось із них запропонуйте свій варіант визначення. Установіть принцип, за яким усі вони можуть бути об'єднані.

- *«Верховинська акція»* — комплекс заходів австро-угорської влади щодо остаточної ліквідації опришківського руху в карпатському регіоні в середині XIX ст.
- *Дідичі* — назва можновладців у Польщі, Литві й Україні в XIV—XIX ст., які на підставі спадкового права володіли маєтностями, що дісталися їм від дідів.
- *Жупа* — адміністративно-територіальна одиниця в Буковині з кінця XVIII до початку XX ст.
- *Панрусизм* — культурна і політична течія, яка висувала ідею об'єднання всіх слов'янських народів, виходячи з їх племінної й мовної спорідненості.
- *«Покутська (буковинська) трійця»* — літературне угруповання, очолюване М.Шашкевичем, Я.Головацьким та І.Вагилевичем, що з кінця 1820-х років розпочало на західноукраїнських землях національно-культурне відродження.
- *Пропінація* — початковий, зародковий етап формування націй, характерний для епохи Великого переселення народів.

• *Сервітут* — звичаєве чи встановлене законом право користуватися чужою власністю. На правах сервітутів у період кріпосництва селяни користувалися поміщицькими лісами, пасовищами, лугами. Після скасування кріпосного права сервітуту стали предметом тривалої судової тяжби між селянами і поміщиками.

• *Усуци* — розмовна назва української військової формації Січових Стрільців у складі австро-угорської армії й армії УНР.

• *Фільварок* — хутір, посілець, велике шляхетське кріпосне господарство, іноді на королівських і церковних землях, у Королівстві Польському та Великому князівстві Литовському.

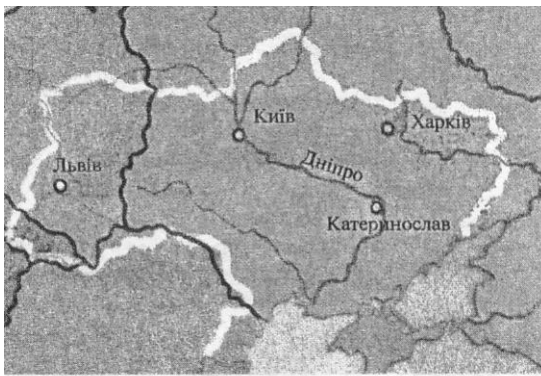
• *Чини* — додаткова до панщини повинність кріпаків працювати на будівництві шляхів, мостів, гребель, панських будинків тощо.

• *Шарварок* — плата у формі натурального оброку або грошової ренти, яку вносили селяни за користування панськими чи державними землями. В Західній Україні у XVI—XIX ст. існувала верства шарваркових селян.

Кількість балів — 10.

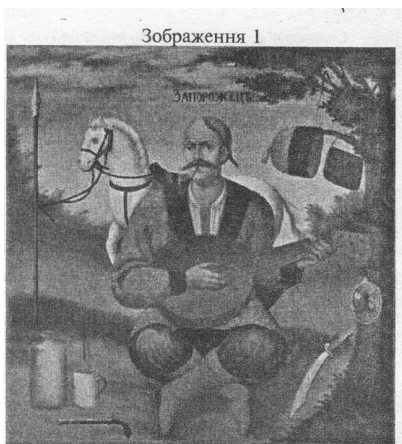
8. Порівняйте між собою дві наведені карти. Встановіть, що на них зображено. Які відмінності між картами ви знаходите? Як їх можна пояснити? Складіть коротку легенду кожної з карт:

Кількість балів — 14.

9. До каталогу майбутньої історичної виставки вам доручено підготувати опис поданих тут зображень. Виконуючи це доручення, вкажіть на їх типологічні ознаки та індивідуальні особливості, час можливої появи і джерело походження.

Кількість балів — 12.

**ХІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА УЧНІВСЬКА ОЛІМПІАДА
ЮНИХ ІСТОРИКІВ
ЗАВДАННЯ
11 КЛАС**

Теоретичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. В історичній літературі існують різні визначення ХХ століття: «коротке», «червоне», «сплюндроване» тощо. З'ясуйте логіку цих дефініцій і оберіть найточнішу, на вашу думку, з них або обґрунтуйте якусь іншу.

Кількість балів — 20.

2. Підготуйте короткий реферат на тему «Радянська модернізація в СРСР: причини, мета, ціна, результати».

Кількість балів — 20.

3. Класичною формулою існування суспільно-історичних явищ є їх етапний розвиток — від виникнення і становлення через розквіт до занепаду. З позицій цього підходу розгляньте історію Індійського національного конгресу в ХІХ-ХХ ст.

Кількість балів — 20.

4. У дослідженнях сучасних румунських науковців, присвячених історії Буковини та Трансністрії періоду Другої світової війни, поширена думка про «європейську м'якість» румунської окупаційної політики в цьому регіоні порівняно з режимом нацистів на решті території України. На основі аналізу відомих вам історичних фактів підготуйте фаховий висновок про характерні особливості окупаційного режиму в Трансністрії.

Кількість балів — 20.

5. Існує думка, що до розпаду СРСР більшою мірою долучились публічні люди (поети-барди, сатирики), які досить відверто критикували і висміювали комуністичну систему перед загалом, масою, ніж дисиденти, діяльність яких була певною мірою прихована і спрямована передусім на пробудження інтелігенції, інтелектуалів. Який ваш погляд на цю проблему? Викладіть свої міркування у формі порівняльної життєписної характеристики Василя Стуса і Володимира Висоцького.

Кількість балів — 20.

Практичний тур

Загальна кількість балів — 100.

1. Див. завдання 1 практичного туру для 10 класу.

2. Прочитайте літописний текст, вставте пропущені слова, знайдіть і виправте помилки, перейдіть на сучасне літочислення. Визначте, про яку подію йдеться. Як підказку для її датування використайте лінію часу, поясніть нанесені на ній символи.

* * *

У рік 6605 в кінці місяця жовтня прибули Святополк Ізяславич, і Володимир Всеволодович, і Давид Ігоревич, і Василько Ростиславич, і Давид Святославич, і брат його Олег, і зібралися в городі ..., щоб укласти мир. І говорили вони один одному, кажучи: «Пошо ми губимо Київську землю, самі проти себе зваду маючи? А ... землю нашу розносять і радіє, що межі нами війна донині. Відтепер з'єднаймося в одне серце і обережімо Київську землю. Кожен хай держить отчину свою: Святополк — Київ Ізяславів; Володимир — Всеволодів уділ; Давид, і Олег, і Ярослав — Святославів уділ; іншим хай будуть городи, які їм роздав Всеволод; Давидові — Володимир, двом Ростиславичам: Перемишль — Володареві, а Теробовль — ...». І на цім вони цілували ...: «А якщо відтепер

хто на кого постане, то проти того будемо ми всі і чесний ...». І сказали вони всі: «Хай буде проти нього ... чесний і вся земля Київська». І, поцілувавши, пішли вони до себе.

I	I	I	I	I	I
5508	46	P.X.	1582	1700	1918

Кількість балів — 15.

3. Чи відома вам «війна», в якій учасниками одночасно були б такі історичні персонажі як князь Ольгерд, король Карл XII, цариця Катерина II, гетьман Іван Мазепа, голова Директорії Симон Петлюра, лідер ОУН Степан Бандера? Що це за «війна»? Коротко охарактеризуйте кожен із сюжетів цієї «війни», пов'язаний з названими історичними особами.

Кількість балів — 10.

4. Визначте, про яких осіб ідеться в наведених характеристиках, знайдіть принцип, за яким вони нині можуть бути об'єднані (окрім того, що всі були діячами української культури).

1. Обидва були українськими письменниками: один — людина із чималим життєвим досвідом, член Центральної Ради від партії есерів, публіцист, драматург і театрознавець; інший — молодий поет, «дитя українізації», романтик морської стихії, пригод і пристрастей сильних людей. Після замаху на С.Кірова ім, таким різним за біографією і творчістю, винесено однаковий вирок: розстріл за участь в антирадянській «ОУН», яка нібито готувала цей замах, хоча вони до нього не були причетні жодним чином.

2. Український поет, першу книгу якого видав петлюрівський отаман Волох. Згодом цей молодий поет, про якого панночки казали, що у нього «одухотворене лице бандита», став класиком української літератури, за одні й ті самі твори спочатку був нагороджений Сталінською премією, а потім підданий цькуванню. Так, як він, напевне, ніхто не кохав: його дружину завербували органи НКВС, щоб доносила на нього та його знайомих, однак він її не покинув навіть після зізнання і ув'язнення за розголошення цієї державної таємниці.

3. Український поет, один із найяскравіших представників «розстріляного відродження», якому М.Бажан зізнався, що його «одне слово варте тисячі моїх», а М.Рильський сказав, що «Україна була б багата, якби мала десять таких поетів». Писав про «мільйони сіл, де поруч комнезами й вечірній дзвін до церкви». Тяжко хворим на сухоти був відправлений на Соловки, де й помер у лютому 1936 р.

4. Український актор і режисер, засновник і незмінний упродовж 34 років керівник театру імені Івана Франка, виконавець хрестоматійних ролей Мартина Борулі, бравого солдата Швейка та ін. Коли у 1954 р. його викликали в ЦК КПУ, щоб усунути з посади одноосібного керівника театру, доручивши працювати дуумвіратом разом з іншим режисером, і при цьому пожартували — будете, мовляв, як Станіславський з Неміровичем-Данченком, він у відповідь запитав: «А хто з нас буде Станіславським?»

5. Поет, найпопулярніший український автор початку ХХ ст., провісник українського відродження 1917—1921 років, оспівував українську давнину. Зокрема з-під його пера вийшла книга, котра є поетичною ілюстрацією «Історії України» І.Крип'якевича. Ліризм творчості поета несподівано переріс у крицеву карбованість поетичних рядків його сина, відомого діяча ОУН.

6. Український історик, якому на початку ХХ ст. віддавали пальму першості через «учених російських жінок». Автор першої узагальнюючої науково-популярної праці з історії України, що перемогла в конкурсі, оголошеному журналом «Київська старовина». Вбита разом з дочкою бандитами у грудні 1918 р. на хуторі Любочка, саме напередодні урочистого вступу військ Директорії до Києва.

7. Український історик, письменник, громадський діяч. Людина надзвичайно діяльної вдачі: йому довелося працювати секретарем київської Археологічної комісії, бути

членом Українського наукового товариства і Товариства Нестора-літописця, співробітником «Київської старовини». У 1918 році він став одним із засновників Української академії наук, а в 1919—1922 роках виконував обов'язки її президента.

8. Український письменник, творець класичного реалістичного роману. Народився за 20 верст від Шевченкової Кирилівки, після закінчення духовної академії двадцять років учителював, за півстоліття творчої праці написав понад п'ятдесят творів. 30 березня 1918 року Центральна Рада ухвалила законопроект про виплату йому довічної пенсії, однак уже через три дні, 2 квітня, він помер. Все його майно, за заповітом, стало державною власністю, яку взяла під охорону та ж таки Центральна Рада.

Кількість балів — 10.

5. Введіть перелічені топоніми в історичний контекст, пояснивши їх як історичні події: Бабин Яр, Биківня, Вінницька трагедія, Дем'янів Лаз, Катань, Осташків, Сандормох, Старобільськ. Що їх об'єднує? Яка з подій і чому має розглядатися окремо від інших?

Кількість балів — 10.

6. З історії відомі десятки великих і малих революцій. Заповніть таблицю, охарактеризувавши революції, що відбулися в другій половині ХХ ст

Назва революції	Хронологічні рамки	Країна	Складові	Наслідки
Біла				
Зелена				
Культурна				
Оксамитова				
Революція гвоздик				

Кількість балів — 10.

7. Установіть події, які відповідають наведеним датам. Класифікуйте ці події за тематичними рядками, давши їм назви.

3 серпня—17 вересня 1918 р.

4 травня 1919 р.

1 липня 1925 р.

25 липня 1927 р.

1 жовтня 1949 р.

26 червня 1950—27 липня 1953 р.

8 вересня 1951 р.

26 липня 1953 р.

15 листопада 1955 р.

2 грудня 1956 р.

1 січня 1959 р.

12-13 серпня 1961 р.

22—28 жовтня 1962 р.

10 серпня 1964—27 січня 1973 р.

9 вересня 1976 р.

27 грудня 1979—15 лютого 1989 р.

Кількість балів — 10.

8. На обох картах напишіть назви позначених міст. Знайдіть (для кожної карти окремо) принцип, за яким ці міста можуть бути об'єднані.

Кількість балів — 13.

9. Заповніть пропуски у підписах до фотографій. Поясніть, за якими ознаками вам вдалося ідентифікувати зображені на них події.

Кількість балів — 10.

Фото 1

... акція протесту на площі... восени ... року

Фото 2

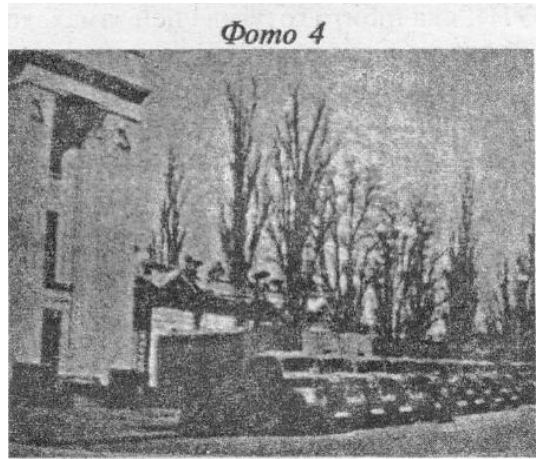
Проводи ... на ... у ... році

Фото 3

Пам'ятник на могилі... в ..., ... рік

Фото 4

... автомобілі біля будинку ..., ... рік